

19

Interpres

Parmakkapı, İmam Sokak Ziya bey Han Kat 4
Tel. : 44 72 34 Beyoğlu

No.

3 Mayıs 1967

Meydan (İstanbul)

MÜZİK

Christian Ferras'ın konseri

Ünlü icracının berrak bir su temizliği ile yorumlayıp çaldığı eserden sonra dinleyicilerden biri dedi ki: İşte modern yorum böyle. Brahms büyük bir müzisyen. Solist kudretli ve ünlü. Ama insan gene yalnız»

Müzik ve dans gibi zamana bağlı sanatların kaderidir. Nasıl zaman geçici, kaçırıysa onlarda daima kaybolmaya mahkûmdur. Zaman için ancak

şimdi (actuel) önemlidir. Geçen geçmiştir. Gelecekse henüz yoktur ve yokluktur. Müzikde gelecek bir oluşdan (devenir) başka bir şey değildir. Tabiatdaki fiziki ses fenomeni insan idrakine çarptığı ve mânâ kazandı-ğundan bu yana kullanılmıştır. İnsan kendi sesini de duyup idrak ettiğinden beri her halde müzikle uğraşmıştır. Şarkı söylemiş ve icabettiği âletlerle sesler çıkarmıştır. Bunlarla konuşup anlaşmak istemiştir. Neler söylemiştir binlerce ve binlerce yüzyıllar? Bilmiyoruz ki. Bulup elimize geçirdiğimiz en eski plâstik eserlerden yazı ile ifade edilen anlamlardan onları meydana getirenlerin düşüncelerine ulaşabiliyoruz da, söyledikleri şarkılar hakkında bilgiye sahip bulunmuyoruz. Çünkü plâstik san'at eseri ve yazılı şeylerin izleri obetjif olarak görülür. Ama müzik gibi harekete dayanan eser «realite» olarak. ân ile beraber kaybolur gider..

Medeniyetin üstün bir seviyesini gösteren, müzikde notanın icadı, elbetteki çağlar yaratan insan zekâsının başarılarındandır. Fizik ilminin ve matematik normalarının gelişmesinden çok sonra ulaşılmış bir merhale olduğu düşünülürse önemi daha da belirir. Müzik eserinin belirli normlara bağlı kalarak daha sonra gelenlere ulaştırılmasına yaramıştır nota. Ama gene de onlarla gösterilen müzik eserinin bir sembolünden ibarettir. Eserin özü saklıdır. Onu okuyacak ve gösterecek birini bekler. Plâstik san'at eserinin ypr yüzünde (mekânda) bir şekli vardır, kalır. Müzik eseri ise daima ân içinde icra ile belirir. Fikir ve ruh olarak var olsa da yeniden yaratılacaktır. Ancak böylelikle bütünlüğüne

ulaşır. Burada icracının büyük önemi gün ışığına çıkar. Eserin yapıcısının yanında onu her defasında yeniden yaratan kendi varlığını zorlu kılar. Debussy müziğini piyanist Marguerite Long'dan dinledikten sonra: «şimdi rahattım. Ölümünden sonra da beni anlayacaklar» demişti. Geçmişte örnekleri çoktur. İlk dinlendiklerinde beğenilmemiş eserleri sonradan anlayıp anlatmasını bilebilen icracılar elinden dinlenince çok sevilmiştir. Bütün problem bu düşünce ve estetik yapısının yaratıcısı ile onu yorumlayacak icracının yakından karşılaşabilmesindedir.

Günümüzde bilenen büyük icracılar yanında yeni yeni adlar belirmedi. Bu bir zaruret. Zaman yeni düşünceler, yeni görüşler yeni akımlar getirmeye, Elbetteki bunları ifade zorunluğu var. Müzik icracısı da bu akımların arasında bulunuyor. Göze çarpan ilk belirli nitelik teknikle ilgili. Hemen hepsinde büyük teknik kabiliyet ve teknik icrada üstün itina ve temizlik. Kalıyor beride ifade kudreti ve müzik eserinin özünü belirtme.

Bu mevsim Türkiye'ye gelmiş ünlü virtüozlar arasında dikkati pek çeken fransız kemancısı Christian Ferras'ı dinledik. Kendisine Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşlik etti. Beklenen bir konserdi Bu, Ankara orkestrasının daha önce İstanbul'da kazandığı başarının hâtırası gene büyük ilgi toplamak için yeterdi. C. Ferras'ın ünlüye kendinden çok önce bizlere ulaşmıştı. Kemancı Brahms'ın tek keman konçertosunu çaldı. Eser derin eser düşünce ve duygu dolu, eser düşündürülen bir müzik. Anlaşılması dinleyicinin onun oluşuna katılmasıyla kabıl. İracının büyük yardımı, gerekli

bir yorumla dinleyiciyi sürüklemesinde. Solist bunda başarılı oldu mu? Konçerto çok güzel çalındı. Kemancının tekniğe hâkimiyeti üstün. O kadar ki bu güne kadar bu eserde kullanılan gelen arşe oyunlarını dilediği gibi değişik tirerek güçlükleri daha güçlüğe bulayıp bununda içinden berrak bir su temizliği ile akar gibi sıyrılıveren bir hünerli çalış. Bu kadar kolaylıkla, istediği rengi verecek «nuance»ları dilediği gibi kullanmak onun için problem değil. Başından sonuna kadar parlak bir icra. İnsan keman gibi güç bir âlet üzerinde gene o derece güç bir eserin bu kadar kolaylıkla çalındığını görmekle bir çeşit kendini küçük görme duygusu altında ezilir gibi oluyor. Alkışlar gene aynı berakkılıkta birde Bach dinlemeği sağladı.

Sonunda şöyle bir sual belirdi zihinlerde. Müzik eseri zamana, hattâ âna bağlıdır. Zaman uçar gibi geçer. İnsan hafızasının en çetin geçirdiği, ondan hiç olmazsa bir süre için bir şeyler saklamak. Beklenen bulundu mu? Yoksa Brahms gene gizli mi kalmıştı? Salonda yakınlarımda konuşan iki gencin kulağıma gelen sözleri buna cevap getirdi: «modern yorum şimdi böyle. Brahms büyük bir müzisyen. Solist kudretli ve ünlü biri. Ama böyleyse, modern yorumla insan gene yalnız.»

Orkestra gene düşündürücü türden bir eseri Beethoven'ın beşinci senfonisini çaldı. Şef Lessing dikkatli ve hâkim, orkestra bir önceki başarısına uygun disiplin'yle tesirli Senfoni iyi niyetli dinleyiciyi doyuracak bir yorumla çalındı. İstanbul'lular gene güzel bir konser dinlediler.

Dr. Reyhan H. ERBEN